

333

ՆՈՒՆԵՐ ՄԱՆՈՒԳՆԵՐԻՆ

ԴԱՐՆԻՈՐ ԿԱՂՆԻՆ

Թարգմ. ֆրանսիկ էնից

ս. Ն. Գալիանի

օր. Շ. Վեր-Նիլդոլայտանց

5
84Վ.
7-26

1907 (1)

Թիֆլիս, տպարան «Հերմես», Ռ. Պ. Եղիշանյանի, Մաղաթիան փ. 5.

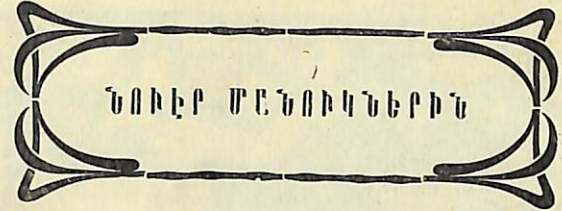
Իր ամբողջին իրաւունքներն Բաղրեի իշխանին ներ
ՀԱՅԵՐԱՊԵՏ ԲԱՆԱՆԹԱՐԻՑ

30 MAY 2011

840.

7-26

պր.

ԴԱՐԵԻՈՐ ԿԱՂՆԻՆ

1006
29077

Թարգմ. Քրանսերէնից

ս. Ն. Դաւթեան

որ. Ե. Տէր-Նիկողայսեանց

210
01-4

11

19 9 7 10

1907 (1)

ԴԱՐԵՒՈՐ ԿԱՂՆԻՆ

—Գիտէ՛ք, ի՞նչ կայ, շնչում է առաւօտեան
զեփիւռը մարգագետինների վրայով անցնելիս:

—Ի՞նչ կայ, ի՞նչ կայ, հարցնում են ծաղիկները
գլուխ տալով:

—Դարևոր կաղնին մեռել է:

—Ի՞նչպէս թէ, դարևոր կաղնին մեռել է, այն
կաղնին, որ այնչափ ուժեղ էր:

—Դուք սխալվում էք, սիրելի զեփիւռ, բացա-
կանչում է մարգարտածաղիկը, դեռ երեկ իմ բա-
րեկամունի արտոյտը նրա համար մի երգ էր երգում:

—Այո, նա հէնց այս գիշեր մեռաւ, փոթորիկը
սպանեց նրան, ասաց զեփիւռը հեռանալով:

Երկու խայտիտ, որոնք խաղում էին մարգա-
գետնի կողքին, լսեցին զեփիւռի երգը:

—Դարևոր կաղնին մեռել է, դա անկարելի բան է,
բացականչեց տիկին խայտիտը. եկ, սիրելիս, գնանք
տեսնենք, ասաց նա իր ամուսնուն:

Եւ երկու թռչունները թևերի մի բանի թափա-
հարումով հասան կաղնու մօտ:

Զեփիւռը չէր սխալուել: Հսկայ կաղնին իսկա-
պէս մեռել էր: Նրա ահագին մարմինը ընկած էր
կանաչ խոտի վրայ, արմատները դուրս էին եկել
գետնից ու հաստ ճիւղերը կոտրուած էին:

Handwritten notes in Armenian script at the bottom left of the page.

Երկու խայտիւնները տխրութեամբ դիտում էին մեռած կաղնուն:

— Երևակայիր, սիրելիս, ասաց տիկին խայտիւրը, կաղնու մահը որքան մեծ կորուստ է թէ մեզ, և թէ ամբողջ երկրի թռչունների համար:

— Այո, շատ տխուր բան է, սիրելի կինս, այսօրից վերջացան թռչունների ուրախ ծիծաղները և նրա շուրջը կատարուող թագստի խաղերը: Խեղճ, ծերուկ կաղնի, դու այլևս չես կարող մեզ բոլորը պատսպարել, երբ բազէն յարձակուելիս լինի մեզ վրայ:

— Ես այնքան սիրում էի կաղնուն, որ կարծում էի, թէ նա երբեք չի մեռնիլ, ասաց խայտիւրը:

— Ես նոյնպէս, փոքրիկ կինս, նա այն աստիճան ուժեղ էր երևում, որ անկարելի էր կարծել, թէ նա երբևիցէ կմեռնի: Որչափ կտխրեն մեր բոլոր բարեկամները, երբ լսեն կաղնու մահը: Այժմ այլևս կաղնին չկայ: Ո՞րտեղից կը գտնի մեր բարեկամ սկիւռը իր ձմեռուայ պաշարը, իսկ փայտամորիկները, ի՞նչով կը կերակրուեն: Նրանցից մէկը ինձ անցեալ օրը ասում էր, որ այս կաղնու պտուղը ամենից համեղն է ամբողջ երկրի մէջ:

— Ասա, սիրելի ամուսինս, ի՞նչ ես կարծում, կը թողնեն, որ կաղնին այսպէս ընկած մնայ ամբողջ ամառը, հարցրեց տիկին խայտիւրը:

— Ո՛չ, սիրելիս, չեմ կարծում, շուտով գիւղացիք կը գան և կաղնին կը տանեն: Ես լսել եմ, որ կաղնու փայտը շատ օգտակար է: Մի ծիծեռնակ ինձ պատմել է, որ մարդիկ կաղնու փայտից մեծ-մեծ տներ են շինում, որոնք սահում են ջրի վրայով:

— Խեղճ կաղնի, ասաց տիկին խայտիւրը տխուր ձայնով, ես շատ և շատ կը ցանկայի իմանալ

կաղնու պատմութիւնը, իսկ դու, ամուսինս, չէ՞ր կամենալ:

— Այո, ես նոյնպէս կը ցանկայի:

— Դէհ, ուրեմն գնանք շատախօս կաշաղակի մօտ, նա գուցէ կարողանայ մեզ պատմել կաղնու պատմութիւնը:

— Դու կարծում ես:

— Ի՛հարկէ, ի՛հարկէ, կաշաղակը ամեն բան գիտէ:

— Դէհ, ուրեմն գնանք:

* * *

Շատախօս պառաւ կաշաղակը պառկած էր իր բնի խորքում, որ գտնվում էր մի բարձր կաղամախու վրայ: Կաշաղակը այնքան ծերացել էր, որ նրա աչքերը համարեա ոչինչ չէին տեսնում, իսկ զլուխը անդադար շառժվում էր: Նրա փետուրները անգամ նոսրացել էին:

— Բարե, փոքրիկներս, բարե, ասաց կաշաղակը խռպոտ ձայնով, երբ տեսաւ երկու խայտիւններին:

— Բարե, սանամայր, բարե, «երկրի բոլոր թռչունները կաշաղակին սանամայր էին կոչում» — ի՞նչպէս էք զգում ձեզ այս առաւօտ:

— Հըմ, ի՞նչպէս եմ զգում, լաւ չեմ երեխաներս, իմ աչքերս օրէցօր թուլանում են, բայց ասացէք ինդրեմ, ի՞նչպէս է պատահել, որ այսօր եկել էք ինձ մօտ:

— Ապա, սանամայր, դուք չէք լսել, որ փոթորիկը արմատախիլ է արել մեր դարևոր կաղնուն:

— Ի՞նչ էք ասում, դարևոր կաղնին արմատախիլ է եղել, կրկնեց կաշաղակը ու կանգնեց մի ոտի վրայ, բայց, ո՛չ, դուք երևի հանաք էք անում:

— Հանաք չենք անում, իրաւ է, որ նա մեռել է, ասացին թռչունները միաբերան, և մենք ուզում

ենք ձեզնից իմանալ կաղնու պատմութիւնը, երևի դուք գիտէք:

— Կաղնու պատմութիւնը, իհարկէ ես գիտեմ, մայրս շատ ու շատ անգամ պատմել է ինձ կաղնու մասին: Խեղճ կաղնի, դու էլ մեռար: Ահա, մի բաւեկամից էլ զրկուեցի:

Երկու խայտիտները նստեցին քնի կողքին, կաշաղակն էլ տեղը պնդացրեց ու անհա, հետեւեալ պատմութիւնը արեց:

Մի անգամ, սրանից շատ ու շատ տարիներ առաջ—այս երկրի ծառերը քանի դեռ ծնւած էլ չէին—մէկ մեծ ծառից մի փոքրիկ օրօրոց ընկաւ:

Այդ օրօրոցի մէջ պառկած էր մի շատ փոքրիկ և թոյլ երեխայ:

Օրօրոցը մի կաղին էր, իսկ երեխան նրա միջի սաղմն էր:

Ինչպէս գիտէք, փոքրիկը շատ կը ցանկանար ապրել իր մօր մօտ, թագնուած նրա տերեւախիտ ճիւղերի մէջ:

Փոքրիկ օրօրոցը հէնց նոր էր ընկել գետին, և մանկիկը դեռ չշմած էր իր հետ պատահած փորձանքից, երբ մի սկիւռ յարձակուեց օրօրոցի վրայ և—փախցրեց:

Մանկիկը շատ վախեցաւ. նա իրան կորած էր համարում, երբ յանկարծ լսուեց հօմ, հօմ... ինչ էր սա: Սա մի մեծ շուն էր, որ հաջելով գալիս էր: Սկիւռը շատ վախեցաւ, բաց թողեց օրօրոցը և փախաւ դէպի անտառ:

Կաղինը մնաց ընկած մարգագետնի կողքին: Շուտով նա ընկաւ խոր քնի մէջ և ամբողջ ձմեռը չորացած խոտերի և ձիւնի տակ մնաց:

Հետեւեալ գարնան օրօրոցի միջի մանկիկը դարձ-
նեց. նա շատ քաղցած էր, ուտել ցանկացաւ, բայց
ոչ ոք նրան ուտելու բան չտուեց, մանկիկը մնացել
էր մեն-մենակ, նրա մայրը մօտը չէր, որ նրա վրայ
խնամք տանէր:

Մանկիկը սաստիկ տխրեց, նա ուզում էր լաց
լինել, երբ յանկարծ լիշեց, որ իր բարի մայրը իր
հետ երկու փոքրիկ ալիւրով լիքը բարձ էր զրել:
Խոնաւ գետնի տակ ալիւրը դարձել էր խմոր: Ման-
կիկը կերաւ խմորից և տեսաւ, որ շատ համեղ է:
Նա շարունակեց ուտել և այնքան կերաւ, որ շուտով
մեծացաւ և, իր օրօրոցը նեղ գտնելով, կամաց դուրս
սողաց բարձերի մէջ տեղից և մտաւ հողի մէջ:

Այժմ նա սաստիկ գոհ էր իր վիճակից:

Նա իրանից արձակեց, ինչպէս բոլոր փոքրիկ
բոյսերը, մի արմատ, մի գեղեցիկ փոքրիկ արմատ,
որ ուղղաձիգ անցաւ հողի մէջ և սկսեց ծծել գետնի
շուրը և հիւթերը:

Փոքրիկ կաղնին այլևս չէր կերակրվում ալիւրի
ապուրով. նա արդէն մեծացել է, ապուր ուտելը նա
թողել էր փոքրիկներին: Միայն նա ձանձրանում էր
մենակութիւնից: Ամբողջ օրը նա ախ էր քաշում:
«Ա՛խ, եթէ ես կարողանայի դուրս գալ գետնի տա-
կից, մտածում էր նա: Որչափ, երևի, գեղեցիկ է
այնտեղ վերևում, գետնի երեսին: Գուցէ այնտեղ
կարողանայի բարեկամներ գտնել: Բայց նա համբե-
րող էր և քաջ, ինչպէս բոլոր կաղնիները: Կամաց
կամաց նա սկսեց գլխով հրել զէպի վեր, որ բար-
ձրացնի իր բանտի կտուրը:

Փոքրիկ կաղնին արդէն դուրսն է: Պէտք էր
տեսնել, թէ նա ինչպէս գոռոզաբար օրօրում էր

աջ և ձախ իր գեղեցիկ ցօղունը և երկու կանաչ
տերևները:

Ամենքը հիանում են նրա վրայ և սիրալիր խօս-
քեր են ասում: Թիթեռը թռչում է նրա շուրջը:
Անուշահոտ մանուշակը նրան ողջունում է: Մորեխը
նրան բարի գալուստ է մաղթում: Միայն մի խխունջ
նրա մօտով անցնելիս քիթ է ցոյց տալիս, որից
փոքրիկ ծառը վշտանում է: Այ, դու, փոքրիկ անկիրթ:

Իրիկնադէմին մի թրթուր, որ սողում էր խո-
տերի միջով, հեռուից նկատեց կաղնու երկու գեղե-
ցիկ տերևները:

— Այ, ես իմ ընթրիքս գտայ, ասաց նա մօտե-
նալով, այս մատաղ ցօղունը շատ համեղ պիտի լինի...
Նա շտապ-շտապ մագլցեց դողդողջուն ցօղունի վրա-
յով և սկսեց կրծել տերևներից մէկի կողքը: Փոքրիկ
կաղնին վախեցաւ: Նրա մայրը ասել էր, որ բոյսերը
առանց տերևների չեն կարող շնչել: Որքան նա կը
ցանկանար նորից վերադառնալ գետնի տակ...

Թրթուրը շարունակում էր կրծել: Մի քանի
վայրկեան ևս և գեղեցիկ կանաչ տերևները անյետա-
ցած կը լինէին:

Բայց յանկարծ լսուեց թևերի մի թափահա-
րում և փոքրիկ կաղնին զգաց իր գլխին մի ուժեղ
հարուած: Նա շշմեց: Երբ նորից ուշքի եկաւ, տեսաւ
մի շիկահաւ, որ թրթուրը կտցին թռչում էր:

— Շնորհակալ եմ, շնորհակալ եմ, բացակասչեց
երախտապարտ կաղնին:

Ես լաւ պրծայ, ինքն իրան. ասում էր փոքրիկ
կաղնին, իմ սիրելի փունջս, իմ սիրելի փոքրիկ տե-
րևներս, ինչ կը լինէր իմ ճարը առանց ձեզ:

Մի վայրկեան լուռութիւնից յետոյ շատախօս կա-
շաղակը շարունակեց իր պատմութիւնը:

Երկար շատ երկար տարիներ անցան: Փոքրիկ կաղնին դարձել էր մի գեղեցիկ ծառ ուժեղ բոյնով և թանձր սաղարթով: Նա այլ ևս երեխայ չէր, այլ մի պատկառելի մայր շրջապատուած փոքրիկ կաղնիների մի բազմաթիւ ընտանիքով:

Մայր կաղնին խնամատար մօր պէս տարածում էր իր մեծ թևերը երեխաների վրայ: Փոքրիկ կաղնիները իրանց մօր շուրջը կազմում էին մի գեղեցիկ խիտ պրակ. թռչունները երկնքի չորս կողմից հաւաքվում էին այդտեղ և առաւօտից մինչև երեկոյ լցնում էին անսառը իրանց քաղցր երգերով:

— Սիրելի երեխաներս, ասաց մայր կաղնին մի գեղեցիկ մայիսեան օր փոքրիկ ծառերին, ես ձեզ մի նորութիւն պիտի ասեմ, եթէ դուք շարունակէք այդպէս լաւ ախորժակով ուտել, ինչպէս այժմ ուտում էք, կը ծածկուէք շուտով փոքրիկ կաղնիներով և դուք էլ կունենաք երեխաներ, իսկ ես, գիտէ՞ք, տատ կը դառնամ, ասաց նա ծիծաղելով:

Այդ ամբողջ օրը փոքրիկ կաղնիները ուրախութեան մէջ էին և դեռ զիշերը շատ ուշ միմեանց հետ զրոյց էին անում և իրանց գլուխները շարժում, որով վախեցնում էին իրանց ճղների միջի քնած թռչնակներին:

Բայց այս աշխարհի ուրախութիւնները ամենքի համար էլ մշտապես չեն:

Հետեւեալ առաւօտ արշալոյսին անտառ եկան փայտահատները:

Կիսաքուն թռչունները շտապ շտապ թողեցին իրանց փափուկ բոյները: Մի սկիւռի ընտանիք փախաւ լաց լինելով, իսկ երիտասարդ կաղնիները սկսեցին դողդողալ:

Դրնազ, դրնազ, լավում էր ծանր կացիւնների

ձայնը, որ մտնում էին ծառերի բների մէջ: Սա ինչ տխուր օր էր: Գիշերը երբ որ եկաւ, փոքրիկ կաղնիները պառկած էին գետնի վրայ, փշոտ մորենիների միջին: Նրանք մեռած էին և մայր կաղնին լալիս էր:

Շուտով գունատ լուսինը երևաց սարերի վերևը և սգաւոր կաղնին ասաց նրան:

— Գեղեցիկ լուսին, բարեկամուհիս, ասա, գիտես արդեօք թէ ինչու սպանեցին իմ երեխաներիս:

Բայց մի ամպ ծածկեց լուսինը և մայր կաղնին մնաց մեն-մենակ գիշերուայ մթութեան մէջ:

Ահա, հազարաւոր փոքրիկ լապտերներ սկսեցին փայլել երկնքում և մայր կաղնին դիմեց նրանց.

— Փոքրիկ աստղեր, փայլուն աստղեր, ասացէ՛ք, ինչու մարդիկ կոտորեցին իմ երեխաներին:

Բայց աստղերը լուռ էին և երբ արշալոյսը բացուեց, կաղնին դեռ լալիս էր:

Նա վշտից հիւանդացաւ և նրա բարեկամ անտառի թռչունները չկարողացան նրան մխիթարել:

Դեռ աշունը չեկած, նրա տերէները դեղնեցին և սկսեցին թափուել, հաստ բունը ծակուեց և ամբողջ շրջակայքում խօսում էին կաղնու մասին, որ վշտից կամաց կամաց մեռնում էր:

Մի օր, երբ խեղճ մայրը հարիւրերորդ անգամ հարցնում էր ինքն իրան, թէ ինչու արդեօք զրկեցին իրան իր երեխաներից, մէկ ծեր սարեակ ասաց. որովհետեւ կաղնու փայտը շատ օգտակար է մարդկանց համար, այդ պատճառով էլ մարդիկ քո երեխաներին կոտորեցին: Կաղնու փայտից նրանք կահ կարասի, զանազան իրեր են շինում, կեղևը գործ են ածում կօշիկների համար կաշի պատրաստելիս, կաղնու փայտը գործ են ածում և իբրեւ վառելափայտ և

Պարզե

շատ ուրիշ բաների համար կաղնին օգտակար է, իսկ մենք բոլորս ստեղծուած ենք օգտակար լինելու համար:

Այս միտքը մի փոքր սփոփեց մայր կաղնուն և հետևեալ զարնան նրա տրամադրութիւնը լաւացաւ և երբ աշունը եկաւ նրա ճղները ծանրաբեռնուած էին սիրուն փայլուն կաղիններով:

* *

— Ներեցէք, սանամայր, եթէ ձեզ ընդհատեմ, բացականչեց յանկարծ տիկին խայտիտը, կարող էք արդեօք ինձ ասել, թէ այն ինչ կարմրագոյն գնդակներ են, որ լինում են կաղնու տերէնների վրայ: Անցեալ ամառ իմ ամուսնու բացակայութեան միջոցին, ես գնացել էի իմ բարեկամուհի սևագլուխ երաշտահաւին այցելութեան: Մենք աչքակապուկ էինք խաղում կաղնու ճիւղերի միջին, երբ յանկարծ նկատեցի այդ գնդակներից մէկը, որ հիանալի կարմիր գոյն ունէր... Կարծեցի կեռաս է և երբ կտցահարեցի, տեսայ շատ և շատ դառն է, լեզուս սկսեց այրուել և ինձ թուաց, թէ թունաւորուել եմ:

— Ինչպէս տեսնում եմ, դու քաղցրասէր ես, ասաց ծեր կաշաղակը գլուխը շարժելով: Աւելի կասեմ անխելք, քան քաղցրասէր: Դէհ, միլաւ մտածիր, կաղնու վրա կեռաս կը լինի: Կաղնու տերէնների վրայ գտնուած կարմիր գնդակիկները բոյներ են:

— Ո՛հ, սանամայր, այդ անկարելի բան է, որ բոյն լինի:

— Այո, սիրունիկս, այո, բոյն է, նրա մէջ գտնվում է մի փոքրիկ միջատ: Ինչո՞ւ ես այդպէս զարմացած նայում, եթէ դու նեղութիւն կրէիր և այդ գնդակը ծակէիր կտցով, նրա մէջ մի որդ կը տեսնէիր:

— Մի՞թէ, սանամայր, ճիշտ նրա մէջ որդ կայ, ով գիտէ. այն լաւ, գէր որդերից, որ ես այնքան

սիրուս եմ, անխ, եթէ իմանայի, բացականչեց տիկին խայտիտը:

Մի ուրիշ անգամ, շարունակեց կաշաղակը, ես ձեզ կասեմ, թէ ինչի են պէտք դալիս այն գնդակները, որ կոչվում են... Հեմ կարողանում մտաբերել անունը, յիշողութիւնս իրաւ որ բոլորովին թուլացել է:

— Սըս, մէկը դալիս է, ասացին կամաց խայտիտները, մօտենալով կաշաղակին:

Իսկապէս ճանապարհով մի մարդ էր անցնում. դա մի ծերունի էր, մէջքը բոլորովին կռացած և կամաց կամաց դալիս էր քթոցը շալակին:

— Ա՛հ, դա մեր ծերունի Յակոբն է, ասաց կաշաղակը, որ իսկոյն ճանաչեց նրա քայլուացքից: Դուք դեռ նրան չէք ճանաչում, իհարկէ դեռ շատ ջանիլ էք: Յակոբը դարեւոր կաղնու հին բարեկամներից մէկն էր:

Երբոր դեռ փոքր էր այս բարի Յակոբը, նա ամեն օր դալիս էր կաղնու տակ խաղալու: Մի անգամ նրա հետ մի փորձանք պատահեց: Սա մի շատ հին պատմութիւն է, չարժէ, որ պատմեմ:

— Հոգ չէ, սանամայր, պատմեցէք, խնդրեմ, պատմեցէք, մենք շատ սիրում ենք պատմութիւններ լսել:

— Շատ գեղեցիկ, ուրեմն պատմեմ.

Մի անգամ փոքրիկ Յակոբը ելաւ կաղնու վրայ, բարձրացաւ մինչև զագաթը և նստեց մի ճիւղի վրայ ու սկսեց ձի քշել: Նա նստած էր քաջի պէս և գոռում էր յառաջ, իմ ձի, յառաջ, երբ յանկարծ ճիւղը թրրիկ կոտրուեց և փոքրիկ տղան գետին գլորուեց:

Բոլոր թռչունները տխրութեամբ նայում էին նրա վրայ, որովհետեւ ամենքն էլ սիրում էին Յակոբին: Նա շատ լաւ տղայ էր, ձմեռը թռչունների

համար հացի փշրանք էր բերում և երբէք նրանց բոյներին ձեռք չէր տալիս:

Փոքրիկ Յակոբը վերկացաւ և կաղի տալով կամաց կամաց տուն վերադարձաւ:

Հետեւալ օրը Յակոբը չեկաւ կաղնու տակ խաղալու: Թռչունները սաստիկ տխրում էին առանց Յակոբին:

Մի շաբաթ, մի երկար շաբաթ անցաւ, բայց Յակոբը անտառ չեկաւ: Գիշերները թռչնակները յանկարծ զարթնում էին իրանց մամուռի օրօրոցներում և գլուխները թևերի տակից հանելով՝ քաղցր ձայնով առում էին. ծիւ, ծիւ, ծիւ, որ նշանակում էր, մայրիկ, մէկը լաց է լինում, գուցէ դա Յակոբն է, իսկ մայրը պատասխանում էր ծիւ, ծիւ, ծիւ, հանգիստ եղէք, երեխայք, դա քամին է շվշվում:

Վերջապէս հետեւալ կիւրակին, երբ եկեղեցու զանգերը վերջացրին իրանց ուրախ դողանջիւնը, փոքրիկ Յակոբը երևաց, բայց բոլորովին գունատ էր և թոյլ և հագիւ էր կարողանում քայլել:

Նա սաստիկ հիւանդացել էր, բայց շնորհիւ իր մօր լաւ խնամքին, շուտով առողջացաւ և երեսի գոյնն էլ տեղը եկաւ:

Անտառի թռչունները հէնց որ Յակոբին տեսան, այսպէս երգեցին.

Ծիւ, ծիւ, ծիւ, մեր սիրտը ուրախ է,

Ծիւ, ծիւ, ծիւ, Յակոբիկը առողջ է:

Կաշաղակը մի փոքր կանգ առաւ: Տիկին խայտիտը կտուցով կարգի բերեց իր կրծքի մի քանի փետուրները, որոնք ցիր ու ցան էին եղել, իսկ նրա ամուսինը մի կաթիլ արտասուք վայր գցեց, նայելով հայր Յակոբի վրա, որ անյայտանում էր ճանապարհի վերջում:

Ինձ մնում է միայն մի քանի խօսք ասել ձեզ մեր կաղնու վերջին օրերի մասին, շարունակեց կաշաղակը:

Անցան անթիւ տարիներ: Կաղնին շատ և շատ յոգնել էր: Նա տարիքով ամենից մեծ ծառն էր այդ ամբողջ շրջանում: Մեծ մայրս, որ մի շատ բանիմաց կաշաղակ էր, կարծում էր, որ կաղնին տեսել է երեք հարիւր ձմեռ, իսկ ես չեմ կարողանում երեւակայել այդքան տարիներ, գլուխս չափազանց թոյլ է:

Մի խօսքով կաղնին շատ և շատ մեծ էր և նա մենակութիւնից ձանձրանում էր, որովհետեւ նրա մանկութեան ընկերները ամենքն էլ արդէն մեռած էին:

Մի դիպուածով նա ծանօթացաւ մէկի հետ, որ հաւատարիմ ընկեր մնաց մինչև նրա կեանքի վերջը:

Նոյեմբեր ամիսը հասել էր իր մօռյալ երկնքով և ցուրտ օրերով: Կաղնին պէտք է մտնէր իր ձմեռային երկարատեւ քնի մէջ, երբ մի օր մի ուժեղ ձայն ցնցեց նրան ոտից մինչև գլուխ:—Թրախկ, թրախկ. Սա որսորդի հրացանի ձայնն էր: Նա մօտենում էր իր շան հետ միասին:

Նոյն ըոպէին լսուեց մի թոյլ դողդողիւն ձայն: Դա մի կտցահար էր, որ սաստիկ վախեցել էր հրացանի ձայնից:

—Ես կորած եմ, ես կորած եմ, ուր գնամ, ուր թագնուեմ, լալիս էր կտցահարը:

Կաղնին խղճաց նրա վրայ և ասաց.

—Կտցահար բարեկամ, շուտով մտիր, իմ երկու մեծ ճիւղերի մէջ եղած խռովի մէջ և թագնուիլը չար որսորդից:

Կտցահարը չթողեց, որ կաղնին խօսքը կրկնի և իսկոյն բարձրացաւ ծառը այնպէս, ինչպէս բարձրանում են կտցահարները ծառի չորս կողմը ոլոր-

մորը պտոյտներ անելով և թագնուեց խոռոշի մէջ:

Որսորդը և շունը անցան և թռչունը այլևս վախենալու բան չունէր:

Կաղնին իմ կեանքը փրկեց, մտածեց նա, ինչով կարող եմ նրան երախտապարտ լինել:

Նա գնաց քննելու ծառը և տեսաւ, որ միջատները և որդերը ամբողջապէս կրծել են նրա բունը: Ապա նա սկսեց իր աշխատանքը:

Առաւօտից մինչև երեկոյ լսվում էր նրա կտցի ձայնը, որով խփում էր ծառի կեղևին և տակից դուրս հանում միջատների մի ամբողջ բանակ: Միջատները աշխատում էին փախչել, բայց թռչունի լեզուն բռնում էր նրանց ճանապարհին և անուշ անում:

Ձմեռը եկաւ և Աստուած, որ մտածում է իր բոլոր արարածների մասին, ձգեց կաղնու ուտերի վրայ մի հաստ սպիտակ սաւան:

Կտցահարը այլևս չթողեց իր բարեկամ կաղնուն: Դեռ անցեալ օրը ես նրան տեսայ իր թագստոցում, պառաւած, գողգողչիւն և փետուրները թափթփած: Նա համարեա չէր դուրս գալիս այնտեղից և կաղնու հետ շարունակ խօսում էր անցած երջանիկ օրերի մասին:

Կաչաղակը կանգ առաւ:

Երեք թռչունները մնացին լուռ: Նրանք մտածում էին դարեւոր կաղնու մասին, որ այնտեղ կանաչ խոտերի մէջ քնել էր իր յաւիտենական քունը: Նոյնպէս մտածում էին նրա հաւատարիմ ընկերոջ՝ ծերունի կտցահարի մասին:

— Սահամայր, գոչեցին յանկարծ խայտիտները, փոթորիկը գուցէ նրանց երկուսին միասին էսպանել:

— Հաւանական է, պատասխանեց կաչաղակը:

Վ Ե Ր Զ:

Handwritten notes in Armenian script, including the word "Կաղնի" (Oak) and other illegible text.

Handwritten notes in Armenian script, including the word "Կաղնի" (Oak) and other illegible text.

«Ազգային գրադարան

NL0383349

1747 / 1

